GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

NA LATA 2012-2020

SWIERKLANIEC

2012

Spis treści:

I. Wstęp ……. 3

II. Akty prawne i dokumenty spójne z Programem ……..... 5

III. Analiza zjawiska przemocy na terenie Gminy Świerklaniec …….….... 7

IV. Założenia Programu …….. 8

V. Zasoby Gminy Świerklaniec w zakresie realizacji Programu …….……..... 8

VI. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu …….……... 9

VII. Zagrożenia w realizacji zadań……. 9

VIII. Cel główny i cele szczegółowe Programu……..…..... 9

IX. Realizacja celów Programu ……...…….……..... 10

X. Monitorowanie ……... ..…….. 13

XI. Sprawozdawczość ……..……..... 13

XII. Finansowanie Programu ……...…….. 13

I. Wstęp

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania. Rozmiar i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga od specjalistów podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego i zaplanowanego na wiele lat Programu przeciwdziałania. Dlatego też realizacja Programu powinna uwzględniać działania w sferze:

- prewencji,
- prawa,
- zdrowia,
- edukacji,
- pracy socjalnej.

Program nakreśla jedynie ramy i kierunki działań, które podejmowane będą w obrębie kompetencji zaangażowanych w jego realizację podmiotów oraz autorskich i lokalnych rozwiązań dostosowanych do specyfiki potrzeb w dziedzinie przeciwdziałania

przemocy w rodzinie występujących na terenie Gminy Świerklaniec. Realizacja Programu powinna przyczynić się do poprawy stanu bezpieczeństwa życia codziennego.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 . o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczna – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia, tj. popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.
2. Przemoc psychiczna - to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu, tj. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie
się posłuszeństwa, ograniczanie snu, pożywienia, stosowanie gróźb, itp.
3. Przemoc seksualna – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności, tj. wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.
4. Przemoc ekonomiczna – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy, tj. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.

5. Zaniedbanie – to ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Próbą podjęcia celowych, zamierzonych oraz jednolitych działań na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.). Ustawa ta została uchwalona w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowania i wspierania działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie. W ten sposób zrobiony został pierwszy krok ku podniesieniu świadomości społecznej w zakresie zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie. Nadano działaniom z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie ramy prawne, podnosząc tym samym rangę zadań realizowanych przez instytucje rządowe, samorządowe
i pozarządowe.

Przemoc jest przestępstwem! W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksy Karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

Artykuł 207 Kodeksu Karnego stanowi:

§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub § 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

II. Akty prawne i dokumenty spójne z Programem

Akty prawne:

- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. - Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 287, poz. 1687, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (tekst jednolity Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity Dz. U. z 2012 r. Nr 124);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

Program wpisuje się również w:

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklaniec;
- Diagnozę problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych Gminy Świerklaniec.

III. Analiza zjawiska przemocy w gminie Świerklaniec

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie, z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Na terenie Gminy Świerklaniec dane liczbowe dotyczące przemocy są gromadzone w trzech punktach. Są to: Policja, Ośrodek Pomocy Społecznej i Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W latach 2010 i 2011 funkcjonariusze Policji zarejestrowali 295 interwencji domowych, uruchomili 14 Niebieskich Kart, 5 spraw skierowano do Prokuratury. Do dnia 16.03.2012 r. odnotowano 23 interwencje domowe, sporządzono 3 Niebieskie Karty.

Ośrodek Pomocy Społecznej w ostatnich dwóch latach sporządził 12 Niebieskich Kart, a w samym 2012 roku już 7. Natomiast pracownicy socjalni i asystent rodzinny, którzy pracują na co dzień w środowisku lokalnym i stykają się ze zjawiskiem przemocy prowadzą szeroko rozumianą pracę socjalną z rodziną.

Zgodnie z Diagnozą Problemów Uzależnień i Innych Zagrożeń Społecznych Gminy Świerklaniec do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2010 roku wpłynęły 3 zgłoszenia, 3 osoby podjęły leczenie odwykowe. W ramach działań GKRPA w 2010 roku, przeprowadzono rozmowy z 6 członkami rodzin, wobec 16 osób podjęto czynności zmierzające do zobowiązania do leczenia odwykowego, 2 sprawy skierowano do Sądu.

Powyższa diagnoza wskazuje również, że dzieci w domach narażone są ze strony rodziców na różnego rodzaju akty przemocy, głównie przemocy psychicznej, są to min.: wyzwiska, poniżanie. Zdarza się także przemoc fizyczna a wśród niej głównie: popychanie, szarpanie, bicie. Co piaty z badanych dorosłych jest zwolennikiem surowego wychowania. Co dziesiąty uczeń jest więc karcony w sposób niebezpieczny, powodujący urazy fizyczne. Z wyników tych badań można wysnuć kilka spostrzeżeń:

- po pierwsze – zachowania przemocowe są nadal traktowane przez niemałą grupę rodziców jako ważna metoda wychowawcza,

- po drugie – wśród tego typu zachowań dominuje przemoc psychiczna, choć elementy przemocy fizycznej też nie należą do rzadkości,

- po trzecie - część uczniów akceptuje takie zachowania w takich sytuacjach.

Mimo powyższych danych trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy Świerklaniec w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie czy w szkole, ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy i braku zgłoszeń ofiar i świadków na temat jej występowania.

IV. Założenia Programu

Realizacja celów Programu zakłada:

- uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemoc w rodzinie,

- promowanie modelu rodziny wolnej od przemocy,

- edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie,

- działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.

V. Zasoby Gminy Świerklaniec w zakresie realizacji

1. Zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin.
2. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:

- Posterunek Policji,

- Ośrodek Pomocy Społecznej,

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

- Zakład Opieki Zdrowotnej,

- Parafie i inne związki wyznaniowe,

- placówki oświatowo – wychowawcze,

- stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe,

- inne.

VI. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu

- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,
- dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych,
- dobra współpraca służb i instytucji na terenie gminy oraz poza nią,
- otwartość i chęć współpracy specjalistów,
- silne więzi rodzinne,
- chęć zmiany i wyjścia z kryzysu.

VII. Zagrożenia w realizacji zadań

- stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
- brak współpracy rodziny w zakresie przezwyciężania kryzysów,
- problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach,
- ubóstwo,
- brak infrastruktury socjalnej w gminie,
- brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego.

VIII. Cel główny i cele szczegółowe Programu

Cel główny

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez spójne działanie wszystkich służb oraz zminimalizowanie prawdopodobieństwa wystąpienia aktów przemocy poprzez podniesienie świadomości społecznej.

Cele szczegółowe

1. *Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Świerklaniec.*
2. *Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.*
3. *Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.*

IX. Realizacja celów Programu

CEL 1. Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Świerklaniec

Działania:

1. <u>Współpraca w ramach zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych:</u>

- pracownicy socjalni,
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele policji,
- kuratorzy sądowi,
- przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele ochrony zdrowia,
- przedstawiciele parafii i innych związków wyznaniowych,
- przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych,
- inni.

<u>- do obowiązków których należą:</u>

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,
- udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych,
- inne.

2 <u>Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy:</u>

- propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy,
- obalanie mitów na temat przemocy,

- szkolenia na temat przemocy,
- prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych itp.,
- wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujących zachowania nieagresywne,
- organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców bądź dla określonych grup społeczności lokalnej np. w salkach katechetycznych czy Gminnym Ośrodku Kultury,
- dystrybucja ulotek, broszur, informatorów itp., zawierających wiadomości na temat przemocy i jej skutków,
- organizowanie konkursów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy, m. in.: w szkołach jak i innych placówkach.

CEL 2. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania:

1. **Izolowanie sprawców od ofiar.**
2. **Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.**
3. **Kierowanie do specjalistów i grup wsparcia**
4. **Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc.**
5. **Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach o obowiązek podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.**

CEL 3. Zwiększenie pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie

Działania:

1. **Utworzenie punktu informacyjnego:**

- udzielanie informacji dotyczącej bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia oraz innych miejscach,
- udzielanie informacji na temat pozyskania zaświadczenia lekarskiego,

- udzielanie informacji na temat praw osób będących ofiarami przemocy,
- udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych,
- rozpowszechnianie telefonu zaufania „Niebieska Linia”, „Pomarańczowa Linia”.

2. <u>Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:</u>

- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

3. <u>Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.</u>

4. <u>Stworzenie warunków umożliwiających ofiarom przemocy otrzymanie w pierwszej kolejności mieszkań socjalnych.</u>

<u>Podmioty realizujące działania w ramach 3 celów:</u>

- Policja,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele ochrony zdrowia,
- inne

<u>Podmioty współpracujące w realizacji działań</u>

- Parafie i inne związki wyznaniowe,
- stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe,
- inne.

X. Monitorowanie

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Ośrodka Pomocy Społecznej.

XI. Sprawozdawczość

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

XII. Finansowanie

Program będzie finansowany ze środków budżetu gminy Świerklaniec, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.